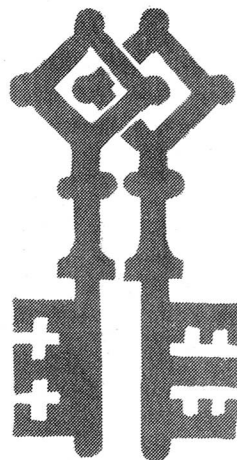
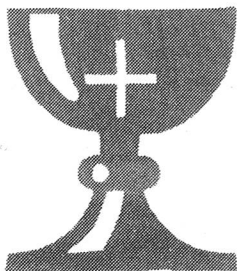
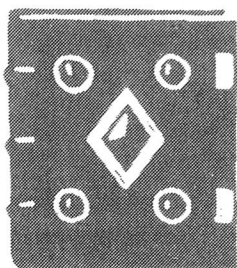

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

3/1980

DAGLIG BØN FOR KIRKENS FORNYELSE

Himmelske Fader,
udgyd din Ånd over hele din kirke.

Giv os
en ny vision af din herlighed,
en ny oplevelse af din magt,
en ny troskab mod dit ord,
en ny hengivelse i din tjeneste,
så at
dit hellige navn må blive æret
og dit rige fremmet
gennem vort fornyede vidnesbyrd
ved Jesus Kristus,
vor Herre.

Amen.

(Fra det svenske "Meddelanden från
arbetsgemenskapen kyrklig förnyelse" nr.77,
marts 1980. Ved P.U.)

Denne vignet er antaget som bmærke
for vore søster-bevægelser i Sveri-
ge, Norge og England, hvor det har
har sin oprindelse.

FOR AT SKUE HERRENS LIVSALIGHED I HANS TEMPEL

1.Kongebog 8,22-30 og Johs.4,21-24

DEN store nød i Folkekirken i dag er ikke blot, at så mange offentligt fornægter Bibelens tale; men at også mange af dem, der påstår, at de tror på "den hele Bibel", alligevel fornægter så meget af den!

Dette er jeg igen blevet mindet om, når vi nu i dag fejrer højmesse med den såkaldte "kirkefests" tekster (se Dansk Tidebog s.431 flg.); jeg tænker især på den hellige lektie med en del af beretningen om templets indvielse. Ja, egentlig tænker jeg på det samme næsten hver eneste søndag. Gennem mange år har jeg forberedt mig til søndagens hellige tjeneste ved at læse en del af Matutinen og Laudes, som de står i "Ugens Tidebønner". Jeg bruger den gamle udgave - det lille tynde hefte, som jeg har ladet indbinde, så det altid følger mig til kirke. Noget af det læser jeg, inden jeg går hjemmefra; resten læser jeg i sakristiet, inden jeg går for alteret.

Det er en meget rig beredelse at gøre dette. Da læser jeg bl.a. af Sl.27: "Om eet har jeg bedet Herren, det attrår jeg: alle mine dage at bo i Herrens hus for at skue Herrens livsalighed og grunde i hans tempel. Thi han gemmer mig i sin hytte på ulykkens dag, skjuler mig i sit telt og løfter mig op på en klippe". Og senere: "I hans telt vil jeg ofre jubelofre, med sang og med spil vil jeg prise Herren". Derefter beder jeg Sl.84: "Hvor elskelige er dine boliger, herskarers Herre! Af længsel efter Herrens forgårde vansmægted min sjæl, nu jubler mit hjerte og kød for den levende Gud..." Og videre: "Thi bedre een dag i din forgård end tusinde ellers, hellere ligge ved min Guds hus's tærskel end dvæle i gudløsheds telte".

Måske er det at bede disse gamle bønner, Gudsfolkets gamle bønner, medvirkende til, at disse timer på Herrens dag i Herrens hus altid er ugens lykkeligste. Men netop der rammes jeg ofte af den smerte, at denne herlighed er mangfoldige i mine sogne udenfor - og endda mange, der påstår, at de tror på "den hele Bibel". Hvad laver de dog, medens vi andre på denne måde oplever, hvad selv den gamle pagts gudsfolk kunne skildre så vidunderligt? Jeg er næsten sikker på, at disse "troende" højst gør det, som en af vore virkelig rettroende og bibeltroende præster engang fik kundskab om gennem en af sine tidligere konfirmander, der engang havde været en flittig kirkegænger og altergæst. Hun skildrede, hvor festlig søndag formiddag var på den luthersk-missionske gård, hvor hun nu tjente: Hele familien var samlet til morgenkaffe sammen med tjenestefolkene; der var lys på bordet og rundstykker, og manden læste andagtstykket fra Brødremenighedens kalender...

Tænk, i dette "bibeltroende" hjem skulle disse 3-4 minutters læsning erstatte den herlighed, som den gamle pagts salmer udtrykker så vidunderligt! Se det blot for jeres øjne: 3-4 minutters læsning, morgenkaffe, rundstykker, hyggelig snak, piberøg og søndagsavis - stillet over for den overstrømmende jubel i den gamle pagts tempel-salmer! F.eks. disse ord af Sl.100 i Laudes: "Råb af fryd for Herren al jorden, tjener Herren med glæde, kom for hans åsyn med jubel! Kend, at Herren er Gud! Han skabte os, vi er hans, hans folk og den hjord, han vogter. Gå ind i hans porte med takkesang, med lovsange ind i hans forgårde..."

Det er det, vi, det nye Guds folk også må opleve som en nutidig virkelighed, og så er det dog en hel ukendt verden for flertallet i vort folk og for mangfoldige af dem, der siger, at de tror på Bibelen fra A til Z. Hvordan læser de dog vor tekst om templets indvielse? Hvordan læser de dog den salmebog, der var Herrens og hans apostles salmebog?

Eller man kunne stille spørgsmålet på denne måde: Er opfyldelsen da ikke langt herligere end det foreløbige? Er den nye pagts herlighed ikke større end den gamle pagts? Det taler den hl.apostel Paulus ellers om ved flere lejligheder: Evangeliet er herligere end loven - den gamle pagts ofre er kun en svag afglans af Kristi fuldkomne offer - de kristnes ugentlige eller daglige nadverfejring er langt herligere end Israels årlige påskemåltid, som dog var indstiftet af Gud - G.T.'s åbenbaring af Gud var kun foreløbig og ufuldkommen i forhold til det, der skete, da Jesus kom og kunne sige: "Den, der har set mig, har set Faderen".

Men for at sige det endnu engang: for mange troende "opfyldes" denne dags hellige lektie og Davids tempel-salmer i samværet omkring spisebordet med rundstykkerne, gerne i sutsko og forklæde, med piben i askebægeret og så de 3-4 minutters kalenderlæsning, afbrudt af telefonen, der ringer, hunden, der gør, og kedlen, der fløjter til den næste kande kaffe... Nej, denne "søndagsfejring" er grotesk; den er ikke opfyldelse, men degeneration - ofte ganske regulær dovenskab.

Jamen står der da ikke i denne dags evangelietekst hos Skt.Johannes, at vi skal "tilbede i ånd og sandhed"? Siger Jesus ikke dette netop sammen med en afvisning af en diskussion om særligt hellige steder at tilbede Gud - i Jerusalem eller på bjerget Garizim eller andre steder? Jo, det er rigtigt, sådan sagde Jesus den dag; men spørgsmålet er så blot, hvordan disse ord skal forstås! Jesus selv og hans disciple brugte i hvert fald i høj grad templet i Jerusalem og landets mange synagoger at tilbede i - foruden andre steder.

Vi må stille spørgsmålet, om den før skildrede "kalenderandagt" er mere udtryk for lydighed mod Jesu ord om at "tilbede i ånd og sandhed" end den hellige, almindelige kirkes gudstjeneste? Er der mere "ånd og sandhed" i en sådan - eller dog noget lignende - søndagsandagt? - Nej, der er ingen

tvivl om, at her har Seidelin-oversættelsen af NT i hvert fald ret, når begge de ord "ånd og sandhed" dér har fået stort begyndelsesbogstav, modsat den autoriserede oversættelse. Det er en ren liberaltheologisk opfindelse, som mange pietister har overtaget, at Johannesevangeliet skulle være et mere åndeligt evangelium. Det er snarere lige modsat; det er i det evangelium, der står, at Ordet blev "kød". "Ånden" er ikke bare noget "åndeligt", men Helligånden. Og "sandheden" er hos Johannes aldrig bare et begreb; nej, det er ham, der beretter, at Jesus siger, at han selv er "Sandheden". Johannes er måske den, der taler mest konkret både om Ånden og Sandheden.

Men mon det på den anden side er nødvendigt at minde om, at en gudstjeneste i det skønneste kirkerum, med det dyreste orgel og de pragtfuldeste messehagler ikke garanterer, at der her virkelig sker en tilbedelse "i Ånd og Sandhed"? For der forkyndes Kristi Sandhed måske ikke, og så er Ånden der heller ikke, og så er der ingenting – som der sandsynligvis heller ikke er noget ved dovne, ulydige "troendes" søndag-morgenkaffe-andagt, for den har ikke Guds løfte over sig.

Men hvor det rette Guds-ord lyder, hvor Herrens sakramenter forvaltes ret ved det embede, Herren har indstiftet, der er der gudstjeneste, ja der er der "kirkefest" altid! Det var der også, engang jeg fejrede messe i et arresthus. Fangen var en troende kristen, der desværre jævnlige sad inde. Jeg ryddede den ene ende af bordet fri for tøjklammer eller, hvad det nu var, fangen arbejdede med – lagde en lille dug på hjørnet af bordet, og så fejrede vi messe sammen med fuldt ritual lige fra Kyrie og Gloria, som vi gjorde i Vor Frelser Kirke, for nu var Frelserens kirke virkelig her, hvor vi sammen knælede på det beskidte gulv.

I den nye pagt er vi nemlig ikke bundet til de hellige steder; det er en del af "Guds børns herlige frihed". Og dog tror vi, at Gud har givet os hellige steder, der er endnu bedre end den gamle pagts! Hør igen den skønne bøn, Salomon bad over det gamle tempel: "Lad dine øjne være åbne over dette hus både dag og nat, over det sted, hvor du har sagt, dit navn skal bo, så du hører den bøn, din tjener opsender, vendt mod dette sted..." Denne bøn adskiller sig ikke særlig meget fra de bønner, der lyder, når den danske kirke indvier sine kirkehuse. Sådan lyder det bl.a.: "Jeg helliger og afsondrer dette rum fra verdens larm og fra al verdens handel, til, at Guds navn skal bo deri, at her skal være et Guds hus og en forgård til Himlen". Og så fortsættes der med dejlige konkrete bønner: "Velsignede være disse mure... Velsignet være denne prædikestol... Velsignet være denne døbefont... Velsignet være dette alterbord..."

Måske er vi tilbøjelige til at mene, at for Israel var dette med templet som Herrens hus lovlig meget konkret – næsten for materielt. Den nye pagt er dog noget mere åndeligt? Er vi ikke tilbøjelige til at sige sådan, selv vi, der ikke op-

fatter ordene "i Ånd og Sandhed" i liberal og sværmerisk betydning? Jeg tror, vi har uret. Lagde I mærke til, at kong Salomon selv stillede det tvivlende spørgsmål: "Men kan Gud da virkelig bo på jorden? Nej, visse, Himlene kan ikke rumme dig, langt mindre dette hus, som jeg har bygget".

Men også her er den nye pagts herlighed større end den gamles – og vort jordiske, materielle tempels herlighed er større. For vi tror på underet: at Gud kan bo på jorden! Det gjorde han jo i Kristus dengang! Vi tror, at Gud kan bo hos os "med al sin kærligheds rigdom", som en af vore nadverbønner siger det – i et lille stykke brød. Den reformerte kirkes lærefader Calvin har en meget berømt udtalelse: "Det endelige kan ikke rumme det uendelige". Men dette udsagn deles ikke af ægte katolsk og luthersk teologi; det er i virkeligheden den gamle pagts syn. Ordet blev kød, Gud blev menneske; derfor er selv de skønne ord i dagens lektie om tempelindvielsen og de utallige rige ord i Davidssalmerne ikke rige nok til at udtrykke Guds kirkes herlighed – og vore templers herlighed. Vi må sige med en salmelinje af Grundtvig (DS 381,2): "Jo, han er her, Himlens glans / stråler trindt om os herinde..." Underet sker – blot på en anden måde – som det skete, dengang "Ordet blev kød". Det endelige rummer det uendelige; Kristus er her ved sin Helligånd og med sit offer for os i nadverens indviende brød og vin.

Som offertoriesalme vil vi i dag synge Brorsons "Op, thi dagen nu frembryder". I den vil vi lægge al vor glæde og tak for den nye pagts herlighed, og for den herlighed, der er til os i Kristi kirkes mangfoldige templer og helligdomme. Den er langt herligere end det, der skete, da Salomon sammen med det gamle Gudsfolk indviende det gamle tempel. Amen.

POUL ULSDAL

(Prædiken ved Kirkelig Familielejr 1975, Sundeved-Centret)

SKAL VI HAVE ET DIAKONEMBEDE I DANMARK?

DE evangeliske reformatorers afskaffelse af kirkens ældgamle diakonembede kom – ganske vist utilsigtet, men derfor lige negativt – til at betyde præstedominans i den evangeliske gudstjenestefejring. Ved degneembedet sikredes ganske vist forsangerens ledelse af den fornyende salmesang på modersmålet, men degnen trådte ikke som diakonen indenfor alterskranken for i tjenestens liturgi for alteret at bistå præsten som menighedens repræsentant ved præstens side. – For ved alter som ved døbefont overtog præsten fra nu samtlige opgaver. Resultatet heraf blev negativt i dobbelt forstand.

Dels svækkedes oplevelsen af præst og menighed som udgørende et fællesskab, dels mistede folket hurtigt sansen for hele kirkens liturgi og hensank ubevidst til den også i dag velkendte passivitet under gudstjenesten. Bortset fra salmesangen gjorde præsten det hele selv.

Forholder man sig kritisk til reformationstidens gudstjenesteordning og embedspraksis, kommer man ikke uden om en beklagelse af diakonembedets afskaffelse til fordel for indførelse af det ny degneembede. Ikke sådan, at degneembedets indførelse må betragtes som et fejlgreb eller noget blot i mindste måde overflødigt. Men med diakonens fjernelse fra alter og døbefont brød man med en oldkirkelig ordning, som i praksis altid havde medvirket til at sikre folkets inddragelse og medarbejderskab i tjenestens liturgi og hele gang. Det var som lægfolkets repræsentant, at diakonen gik ind ved præstens side og foruden sin del af dagens bibelske læsninger udførte alle øvrige diakonale opgaver i liturgien - til og med uddeelingen af kalken under communionen.

I dag kan man så ærgre sig over det skete brud og trøste sig med, at det hele jo nok som hidtil skal gå alligevel. Indrømmes skal det da også, at man ved fornuftig udnyttelse af de mange valgfri muligheder Dansk Messebog byder på kan nå langt i menighedens aktive inddragelse i tjenesten. Men man kan altså også vælge - udfra et principielt ja til det i overskriften stillede spørgsmål - at arbejde for en genindførelse af det gamle diakonembede i den danske folkekirke. Gør man det, bør man før noget andet rette opmærksomheden mod kirkeministeriets nylig udkomne betænkning om en sognemedhjælperordning.

Betænkningen nævner ikke med eet ord det gamle diakonembede, men er alligevel en både gavnlige og glædelige læsning. Sagen er, at diakonembedets arbejdsområde aldrig har været begrænset alene til gudstjenesten, men arbejdsmæssigt nok så meget har udfoldet sig i hverdagens mange opgaver uden i sognet. Det er dem udvalget har interesseret sig for udfra folkekirkens behov i nutidens overdimensionerede sogne med præstelig underbemanding. I så henseende repræsenterer betænkningen et solidt og, skønnes det, velgennemtænkt arbejde, og hvem kan bebrejde udvalget, om det helt bevidst har valgt at overlade et eventuelt liturgisk nybrud i en genindførelse af diakonembedet til sogne, som måtte være interesseret heri. Det afgørende må være, at der gennem oprettelse af et antal af de kordegnestillinger, kateketstillinger og eventuelt sogneassistentstillinger, som betænkningen stiller i udsigt i sogne på mindst 3000 beboere, skabes økonomisk baggrund og så for en kombination af det kirkelige diakonembede med en af de i betænkningen nævnte 3 former for sognemedhjælpere.

Med tilslutning til tanken om et diakonembede i folkekirken bliver spørgsmålet, hvordan sagen bedst gribes an. Såvidt det ses, står kun 2 muligheder åbne. Den ene er en sam-

let henvendelse til kirkeministeriet eller bispekollegiet. Det støder på den hindring, at begge instanser med føje kan afvise sagen som hvilende på alt for spinkelt et grundlag til generelle vedtagelser, eller udfra samme holdning som udvalget henvise til, at et liturgisk nybrud hverken kan eller bør sættes i gang ovenfra, men må være bedst tjent med i sit udspring at være en græsrodsbevægelse nedenfra. Den anden mulighed er - græsrodsbevægelsens! Hermed menes, at et hvilket som helst sogn med behov og ønske om kombinationen diakon-sognemedhjælper, selv må rette henvendelse til stiftets biskop og om nødvendigt godtgøre, at det er en ægte græsrodsbevægelse. Den mest almindelige fremgangsmåde må være, at en kreds af sognets lægfolk sammen med præsten får sagen frem i menighedsrådet. Møder den ikke sympati her, må den skrinlægges, gør den det, bliver det rådet, der må forhandle med stiftets chef.

Betænkningen om en sognemedhjælperordning har udvalget arbejdet på i 5 år. Trods mange skarpe spareknive i det offentlige tør man håbe, at der - når henses til de i betænkningen påviste behov for fast og lønnet medhjælp til præsten i de mange store sogne - ikke vil gå 5 år til, inden landets første sognemedhjælper er ansat. Langt større usikkerhed knytter der sig til, om vi som overbygning til sognemedhjælperstillingen, eller rettere som eneste naturlige grundlag for den, også skal se landets første bispeviiede diakon. Let bliver det antagelig ikke at nå så langt. I en tid, hvor indflydelsesrige kredse - delvis i liturgikommisionens regi - arbejder på at udhule såvel bispe- som præsteembedet vil enhver tale om endnu et kirkeligt embede formentlig blive mødt af udbredt misfornøjelse. Derfor, og ikke mindst fordi det drejer sig om at genopbygge en gammel tradition, må det være på sin plads til sidst at pege på de fordele et sogn kan høste af et samvirke mellem præst og diakon.

Gudstjenestens liturgi er allerede nævnt. Det styrende princip er, at præsten som kristusrepræsentant i nadveren selv foretager den eukaristiske indvielse af nadverelementerne, men i alle øvrige dele af tjenesten kan delegere opgaver ud. Det er det, der sker, når diakonen læser evangeliet og udfører ministrantens rolle, først med messebogen, dernæst med sin bistand under offertoriet og ved at bære kalken under uddelingen. Herudover kan præsten på sine vegne lade diakonen forrette dåb og - om ønskeligt - prædike.

Hele dette samvirke vil, indarbejdet, snart vise sig at være en anderledes virkningsfuld inspiration for menighedens medleven i gudstjenesten end velmenende præsters lejlighedsvis overdragelse af gudstjenestens forskellige led til konfirmander, spejdere eller andre - fastelavns søndag med maske.

Men det er ikke søndag hver dag. Fra morgenens konfirmandhold til aftenens møder og i tiden herimellem med familier og enkeltpersoner, syge, ensomme, som trænger til kirkens be-

søg eller i det administrative arbejde med bl.a. personregistreringen, som giver berøring til snart alle i sognet, vil der med sognemedhjælperordningens forhåbentlig snarlige ikrafttræden blive spurgt efter præstens nye medhjælper. For ham vil det så være rart i forvejen at være kendt af menighedens medlemmer fra hans kirketjeneste i liturgien. Uden den kunne det alt for velbegrundet knibe med frimodigheden, når der skal stemmes dørklokker. Og tilsvarende for sognets beboere. Kender også de i forvejen deres diakon fra kirken, vil kontakten være der med det samme.

* * *

Hvad her er fremført om diakonembedet og dets betydning for en rigere udfoldelse af liturgien må ikke opfattes som kritik af den autoriserede danske højmesse. Også den har sin plads i udviklingen, men hvem tør på den anden side nægte, at der trænges til fornyelse? Hvem tør afslå muligheden af, at diakonen som menighedens repræsentant indenfor alterskranken kan være en af vejene hertil?

Til vore kritikere, som fejer tanken om kombinationen diakon-sognemedhjælper af bordet som urealistisk eller passé, og som slår på, at det nu som altid kun drejer sig om evangeliet og dets forkyndelse på nutidsdansk, skal det siges, at en smuk og levende liturgi på ingen måde stiller sig i vejen for evangeliet. Tværtimod den sikrer, at evangeliet bliver modtaget - ikke af en passiv - men af en vågen og glad menighed.

Det kan diakonen yde sit bidrag til.

VAGN HASSELGAARD

KORDEGNEDRAGTEN GENNEM TIDERNE

I GENNEM hele kirkens historie har det været almindeligt - ganske vist under forskellige former - at de klerikale embedsmænd mere eller mindre har været "uniformeret" under forretelsen af deres tjenester i kirken.

Biskopperne og præsterne i vores folkekirke er arvtagere af en tidligere borgerdragt med pibekrave, som det var almindeligt brugt i det 16. årh. Den har nu i knap 400 år vundet hævd i at være forbeholdt gejstligheden i Danmark, Norge, Island og Slesvig-Holsten.

De 3 gamle embedsdragter i kirken, for biskop, præst og diakon (kordegn) har således lige siden reformationen kun undergået få ændringer. Københavns biskop og kgl. konfessionarius er klædt helt i fløj, "fløjlsmave" og silkekjortel for øvrige biskopper, sort dragt for præster og altid sort dragt for degne, med tilhørende hovedbeklædning, en baret i fløj for biskopperne, sort baret for præsterne og til den nuværende kor-

degneuniform som vist på billedet sort baret med grå kant.

Degnens dragt er den påklædning der har undergået flest ændringer. Sognepræst P. Severinsen skriver i Kordegnenes Blad i 1937 følgende: "Hvad degnene angår, da var den gamle dragt i kirken det hvide superpellicium eller røkkelin, det der nu bæres af præsten som messeskjorte. Peblingene i kirkekoret skulle også bære det. Efter reformationen var den fungerende degn i en landsbykirke jo ofte en sådan latinskolediscipel, og fordringerne blev noget usikre. På Roskilde landemode 1573 siges det: Degne skulle alle bruge røkkelin, når de ej have skikkelige klæder. Det samme pålæg gentages i 1592 med tilføjelsen: når de ikke have skikkelige side (lange) klæder. Men 100 år senere siges det, at de skal komme i kirken i sømmelig dragt, d.v.s. med sorte klæder. Nævnt i den kgl. forordning vedr. kirkeritualet 1685. Peblingene og studenterne havde jo en sådan sort dragt, - der iøvrigt endte som ligbærerkappe på Regensen". For dem af mine kolleger der er i besiddelse af jubilæumsskriftet "kordegnen og hans tjeneste" ser man på side 14 en alterbordsforside fra Thorslunde kirke (nu beroende på Nationalmuseet) forestillende degne i funktion i 1561, altså kort tid efter reformationen i 1536. På det billede ser man degnen bærende en kordegnedragt der minder ganske meget om den der benyttes idag, blot mere kjolepræget, gående ned til fødderne.

Omkring midten af 1700-tallet ændres påklædningen til en

Luthersk gudstjeneste. Alterbordsforside 1561 Thorslunde kirke

sort knælang frakke, som vi kender den fra Holbergs komedier. Men karakteristisk for den er, at man bevarede det hvide halsbind lagt som en slags ubundet hvid sløjfe der hang ned imod brystet. En sådan dragt havde degnen pligt til at bære indtil 1814, da degneembederne blev ophævet efter at skolereformen blev vedtaget. Man kan stadig se skolelestre fra midten af 1800-tallet bære denne knælange frakke.

I 1892 blev der afgivet en kommissionsbetænkning fra det daværende kultusministerium, hvorunder kirken hørte, om de kirkelige forhold i København og Frederiksberg. I den betænkning foreslog man, at kordegnene skulle bære en særlig dragt. Et bestemt udseende blev der ikke udarbejdet udkast til, men omkring 1900 indførtes ved en kirke på Frederiksberg en særlig kordegnedragt, en halvlange enradet diplomatfrakke (Lutherfrakke) med tilhørende hvidt halsbind.

Uden iøvrigt at give anledning til en debat om denne dragt, har tvivlende røster fremkommet med den udtalelse, at bærere af en sådan minder om pastores quasi, og en efterligning af den svenske præstedragt. Det mener jeg er en udtalelse der må stå for sig selv. Kordegnedragten, som afbildet, er en uniform fuldt tilskudsberettiget jfr. kirkeministeriets cirkulære af 25.maj 1973 og kirkeministeriets aftale med statstjenestemændenes centralorganisationer, som er en direkte arvtager af degnens tjenestedragt fra ældre tid. Enkelte kordegne bærer kun en såkaldt præsteflip til dragten, men det rigtige må vel

Jakkesæt

Kjole

Kordegnedragt

APROPOS KORDEGNENS DRAGT

I 1967 udsendte Lutheran Church in America ved sin Commission on Worship en betænkning om Lay assistants at divine services (læge hjælpere ved gudstjenesten). Her omtales forskellige funktioner ved højmesse, tidebøn og kirkelige handlinger, som kan varetages af læge medlemmer af menigheden (se nærmere i kommentaren til sognemedhjælperbetænkningen). Også hjælperens dragt omtales, og hovedprincip-

være, under henvisning til foranstående, at man bærer en hvid sløjfe tilligemed (så ser dragten heller ikke så klerikal ud).

I forbindelse med en ældre kollegas død, har Nationalmuseet været meget interesseret i at komme i besiddelse af denne tjenestedragt, som stadig er i anvendelse ved adskillige kirker landet over, og som sikkert vil kappes med det sorte sæt tøj som afløser for den endnu anvendte kjole og sort vest. Og det er denne henvendelse fra Nationalmuseet, der har givet mig anledning til at forske lidt i dragtens historie.

På fotografierne ser man de for øjeblikket værende anvendte påklædninger for kordegne. Fælles for dem alle er, at de er sorte eller i hvert fald mørke og at de alle under en eller anden form bærer hvidt (lyst) slips eller hvid sløjfe, afhængig af om det er til mørkt tøj, kjole eller uniform.

Fordelene ved at bære en af de 2 sidstnævnte er, at man ingen særlige overvejelser skal gøre om, hvad der nu er passende at bære til hvilken lejlighed. Jeg er enig med kordegneforeningen i, at tjenestedragten (Lutherfrakken) har så mange positive ting i sig, at menigheden ikke er i tvivl om, at bæreren af en sådan handler i embeds medfør, og at det samtidig markerer kordegnestillingen - kirkens gamle diakonembede - på en velafbalanceret stilfuld facon og som på en værdig måde glider ind blandt de øvrige tekstiler, som man anvender i en kirke, der stadig tager traditionen alvorlig.

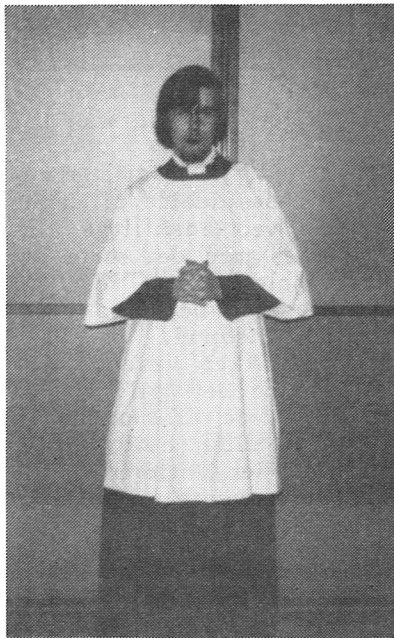
* * *

Litteraturhenvisninger:

- Kirkeministeriets cirkulære af 25.maj 1973 om tjenestedragt for kirkefunktionærer, der er ansat som tjenestemand eller med tjenestemandslignende løn.
- Aftale mellem kirkeministeren og Statstjenestemændenes Centralorganisation I og Statstjenestemændenes Centralorganisation II om tjenestedragt for kirkefunktionærer.
- Indlæg af sognepræst P.Severinsen i Kordegnenes Blad nr. 12 dec.1937.
- Kordegnenes Blad 1937/5, 1953/7 og 1953/8.
- P.Severinsen: De rette messeklæder, Gads Forlag 1924.
- Kordegneforeningens jubilæumsskrift fra 1956 "Kordegnen og hans tjeneste" side 59 f.

PALLE WIND CRANIL

pet er, at hjælperens dragt skal svare til den dragt, som bæres af den præst de hjælper. Hvis præsten bærer præstekjole, messeskjorte og stola, skal hjælperen bære lang sort kjole og messeskjorte. Hvis præsten bærer alba (lang hvid klædning) og messehagel, skal hjælperen bære alba. O.s.v. (Denne bestemmelse går dog helt tilbage til en Statement on Vestments fra 1963).

Overført på danske forhold ville det betyde følgende: Da præsten bærer præstekjole, lang messeskjorte og messehagel, må kordegnen og evt. andre hjælpere bære en lang sort kjole (som på reformationstiden) og over den en kort messeskjorte (se hosstående billede). Hvis vi skulle få en officiel diakonvielse ved biskoppen, burde den indviende diakon (kordegnen) desuden bære en stola over den venstre skulder evt. som i de orthodoxe kirkesamfund (se Reformatio nr.2, 1980 side 37).

Fordelen ved en sådan kordegne/diakon/medhjælper-dragt ville være, at det dels fremhævede, at præsten ikke står alene i sin tjeneste (den alt for store opmærksomhed, der i Folkekirken gudstjeneste vises præsten, ville spredes), og dels understregede kordegnens, kateketens eller sognemedhjælperens gerning som en tjeneste, der har sit udspring i den gudstjenestefejrende menigheds fællesskab.

RED.

BETÆNKNING NR.889 OM EN SOGNEMEDHJÆLPERORDNING

I DECEMBER 1979 kom endelig betænkningen fra det udvalg, som var blevet nedsat af kirkeministeriet den 9.april 1974 til at undersøge behovet for sognemedhjælpere i Folkekirken.

Udgangspunktet for udvalgets arbejde var en omfattende behovsanalyse, som klart viste, at der i mange store sogne var behov for medhjælpere til præsterne. Udfra denne analyse viste der sig særlig at være behov for medhjælpere til løsning af opgaver som kristendomsundervisning på forskellige alders-

trin, husbesøg, sjælesorg og anden omsorg for den enkelte, sekretærarbejde for menighedsrådet og for præsten, regnskabsførelse og administration af kirke- og præstelønningskassen. Udvalget foretog også en afgrænsning af sognemedhjælperbegrebet i forhold til diakoni og i forhold til det frivillige kirkelege arbejde m.m. Og der siges helt klart: "En ting har været forudsat såvel i hele den offentlige omtale af sognemedhjælperideen som i udvalgets kommissorium og også i udvalgets rundspørge: nemlig, at en sognemedhjælper er en uordineret medhjælp i det sognekirkelige arbejde".

Nogle af opgaverne mener man bedst løses ved oprettelse af flere præstestillinger eller ved en udvidelse af f.eks. kordegnens tjenestepligter med sognemedhjælperfunktioner. Men det kan ikke alle steder dække behovet; der er brug for to nye sognemedhjælperstillinger: **Kateketen**, som tager sig af undervisningsmæssige opgaver, og **sogneassistenten**, som tager sig af omsorgsmæssige opgaver. Der tales meget om løn- og ansættelsesvilkår og uddannelse.

Det er en god og grundig betænkning, men alligevel undrer man sig først og fremmest over afgrænsningerne af sognemedhjælperbegrebet. Hvorfor er udvalget bange for at tale om diakoni? Må jeg i denne forbindelse citere forstander ved diakonissestiftelsen Hans Jørgen Torkelund: "Den norske, den svenske og den finske folkekirke kender til diakoni og bruger ordet. Det er ubegribeligt for mig, hvorfor dette nytestamentlige ord ikke skulle være anvendeligt i sognemedhjælperforbindelse, for jeg kan ikke se rettere, end at de nævnte pædagogiske og omsorgsmæssige opgaver er diakonale... Tilbage bliver imidlertid, at folkekirken de facto og glædeligvis er inde i en diakonal selvbesindelse, hvor det bliver stadig tydeligere, at kirkens diakoni ikke længere **alene** kan overlades til de frivillige organisationer og institutioner - som der fortsat vil være brug for - men må tages op i de enkelte sogne.. Jeg tror, det er vigtigt for den kontinuerlige tænkning og praksis omkring sognemedhjælpere, at folkekirken er sig bevidst, at det man her er igang med, er diakoni, og at man siger det lige ud".

Man undrer sig også over, at sognemedhjælperen skal være en uordineret medhjælp. Hvorfor skal kun præster ordineres? Har kun præster brug for menighedens forbøn for at varetage en tjeneste i menigheden? Det må være rimeligt, at et menneske, der begynder en fuldtids- eller deltidsgerning i kirken, begynder med at menigheden i gudstjenesten tager imod denne tjeneste. Det sker ved en indvielse ved biskoppen, ved bøn under håndspålæggelse for præstens vedkommende. På samme måde bør diakoner indvies; deres tjeneste er lige så vigtig, lige så væsentlig som præsternes. Men det mener udvalget måske ikke, siden det er så optaget af at få dækket medhjælpsbehovet ved flere præstestillinger? Burde ikke enhver tjeneste (f.eks. organister, kormedlemmer og kirketjenere, søn-

dagsskolelærere, medarbejdere i børne- og ungdomsarbejde) begynde med Guds velsignelse og menighedens forbøn? Lutheran Church in America har ved sin Commission on Worship i 1967 udsendt en skrivelse om medhjælper ved gudstjenesten (Lay Assistants at Divine Services). Her angives et ritual, som præsten kan bruge ved indsættelse af medhjælper, og som vil være velegnet også i dansk sammenhæng (bortset fra en egentlig diakonvielse, som bør ske ved biskoppen). Indsættelsen sker enten ved højmessens efter kirkebønnen eller ved Morgensang eller Aftensang efter prædiken og hymnen, og den består af skriftlæsninger, omtale af hjælperens tjeneste og dens indhold, bøn under håndspåleggelse om Helligåndens gaver til tjenesten, bøn for menigheden og dens nye tjenere, Fadervor og velsignelse.

Man undrer sig også over, at den gudstjenstlige dimension helt forties. Det må nok ses i sammenhæng med, at man ikke ønsker en ordination af sognemedhjælper, og at man ikke ønsker at tale om en diakonal tjeneste. Ligesom en ordination eller indvielse ved biskoppen eller en indsættelse med bøn under håndspåleggelse ved præsten (når det drejer sig om mindre omfattende tjenester) ville understrege sognemedhjælperens tjeneste som en funktion af den gudstjenestefejrende menighed, Kristi legeme, og som et kald fra Kristus gennem menigheden, ville gudstjenstlige opgaver fortsat understrege sognemedhjælperens gerning som en offentlig og af menigheden anerkendt og båret tjeneste. Således ville de gudstjenstlige opgaver, som nævnes i den nævnte amerikanske skrivelse, åbne muligheder både for kateketen og sogneassistenten til også i menighedens gudstjeneste at udtrykke deres tjeneste. Det ville være naturligt for kateketen at læse epistel eller lektie; evangeliet læses passende af kordegn eller diakon; det ville også være naturligt for kateketen at prædike ved særlige lejligheder. Sogneassistenten ville finde det naturligt, at omsorgstjenesten mundede ud i en forbønstjeneste; sogneassistenten kunne f.eks. nævne forbønsemner eller bede dele af forbønnen (kirkebønnen). Den amerikanske lutherske kirke nævner disse opgaver i højmessens for medhjælper: læsninger, påkaldelserne i Kyrie (= påkaldelse af den treenige Gud efter 1. salme; f.eks.: Præst eller diakon begynder: "Herre, Gud Fader, i Himlen", og alle fortsætter: "Forbarm dig over os!") og kirkebøn, fremførelse af særlige forbønsemner, kirkebønnen, uddeling af kalken, prædiken. Morgensang og aftensang kan i følge nævnte skrivelse helt og holdent varetages af medhjælperne. Dertil kommer opgaver ved dåb, bryllup og begravelse - og her var det da oplagt at sogneassistenten, som har husbesøgs- og omsorgstjeneste, havde gudstjenstlige opgaver, så at han jo virkelig kom som et kendt ansigt fra menigheden, når han fulgte den kirkelige handling op.

Altså den væsentligste anke mod betænkningen er, at den vil afgrænse sognemedhjælperfunktionerne fra kirkens diakonale

tjeneste, og at den ikke forstår, at tjenestens offentlige karakter forudsætter en ordination eller indsættelse, og at den gudstjenstlige dimension mangler: ligesom præstens ledelsestjeneste i menighedens fællesskab har sit gudstjenstlige udtryk i ledelsen af nadverfejringen, således må også kordegnens, kateketens og sogneassistentens tjeneste have sine gudstjenstlige udtryk. Endvidere skal vi advare mod for megen snak om stillinger og økonomi. Diakoni kommer til udtryk på mange planer, og sognemedhjælperstillinger må ikke betyde en yderligere passivisering af folkekirkemenighedens medlemmer. For at opmuntre og styrke alle former for tjeneste må vi i højere grad lære at bede for hverandre og de respektive opgaver. FDF/FPF-lederen, organisten, kirkesangeren, kordegnen, dørvogteren, søndagsskolelæreren m.fl. er de virkelig ikke en forbøn værd?

OLE SKJERBÆK MADSEN

ANSVAR OG MENIGHEDSRÅDSVALG

LAD mig gå ud fra, at læserne af Re-formatio føler ansvar over for gudstjenesten i det sogn, som de bor i. Ansvar, d.v.s. der er noget, man ikke kan lade være med, man er sig bevidst som en bestemt person, som har fået en bestemt opgave betroet. Og så gør man sit bedste - med Herrens hjælp og under syndernes forladelse.

Lad mig også gå ud fra, at enhver læser af Re-formatio ikke er ukendt med kritik af andre, at han både selv kritiserer og hører andre gøre det. Vi kender til kritik af dem, der ikke føler noget ansvar over for sognets gudstjeneste, og over for dem der sidder i sognets menighedsråd. Men samtidig møder man ofte den udtalelse fra folk, der går til gudstjeneste om søndagen: Medlem af menighedsrådet - nej, det er ikke noget for mig; det har jeg ikke evner til! Hvilken forbindelse er der mellem en sådan udtalelse og mening om sig selv og sine evner, og mellem bekendelsen søndag formiddag til den Herre, der har al magt i Himlen og på jorden?

Hvis alle, der går til gudstjeneste om søndagen, begyndte at gå til skriftemål hos præsten bare een gang om året, ville der ske gode ting: landets præster ville få noget sundt at beskæftige sig med. Hvis alle, der går til gudstjeneste om søndagen, blev aktive, når der skal være menighedsrådsvalg, ville der også ske gode ting. Og der er i hvert sogn kirkegængere nok, som har både forstand og evner til at klare de opgaver, der er knyttet til et medlemsskab af menighedens råd. Der skal være menighedsrådsvalg til november (1980). Og for dette valg gælder der nogle ganske bestemte regler, som

vi alle kan overholde uden nogen form for samvittighedskvaler.

Kirkeministeren fastsætter en dato for valget. I de enkelte menighedsråd skal der vælges en valgbestyrelse, som skal sørge for, at de ydre formaliteter er i orden, så det behøver kirkegangeren ikke at bekymre sig om. Reglerne for, hvor mange medlemmer der skal være i det enkelte sogn, behøver vi heller ikke at bekymre os om, for de ligger fast. Vi kan ringe til den nuværende formand for menighedsrådet og spørge om: Hvor mange skal der vælges til menighedsrådet til november? Og så får vi det at vide!

Begynd allerede nu, når du går til gudstjeneste at se på de andre. Hvem er de? Tal med dem om valget! Indbyd dem til et møde i dit hjem! Vi har alle sammen så store stuer at de kan rumme det antal, der skal være i menighedsrådet! Og så laver man en liste med folk, der går til gudstjeneste.

Fire uger inden valget skal denne liste afleveres til formanden for menighedsrådets valgbestyrelse, og der må ikke være noget navn på denne liste (den må f.eks. ikke hedde: Den kirkelige liste). På kandidatlisten må der være opført lige så mange navne som der skal vælges medlemmer til menighedsrådet plus 6 navne mere. Hvis menighedsrådet består af f.eks. 9 medlemmer, må man aflevere en liste med 15 kandidater. Samtlige kandidater skal skrive under på, at de er villige til at lade sig vælge til menighedsrådet, og der skal til hver liste være mindst 5 og højst 15 af menighedsråds-kredsens medlemmer som stillere (stillerne skal altså også skrive under på, at de er stillere for listen).

Sognebåndsløsere og kirkefunktionærer samt deres ægtefælle, som bor udensogns, skal inden den 8. september skriftligt give til kende over for valgbestyrelsen, at de vil stemme i det sogn som de har løst sognebånd til og hvor de arbejder.

Er det en umulig opgave for dig at finde så mange mænd og kvinder, som der skal være i dit menighedsråd, plus seks mere? Er det umuligt for dig at finde mindst fem i dit sogn, som vil være stillere for en sådan liste? Er det umuligt for dig at aflevere listen til formanden for valgbestyrelsen i begyndelsen af oktober 1980?

Jeg tror det ikke! Vi, der går til gudstjeneste om søndagen, skal med glæde påtage os kristenlivets forpligtelser. Derfor: Godt menighedsrådsvalg november 1980.

KNUD CHRISTENSEN

MODTAGNE BØGER

Max Thurian: Maria og de kristnes enhed. Katolsk Forlag 1979. 82 sider. 30 kr. - Bogen indledes med en meditation over bebudelsesberetningen, hvor stikord uddybes bl.a. ud fra GT. Der er et opgør med både protestanter og katolikker om forståelsen af skrift og tradition. Maria tjener sandheden om Kristus, om kirken og om mennesket, det er bogens konklusion. Max Thurian er protestantisk teolog fra det økumeniske kloster Taizé.

Johannes Jørgensen: Pilgrimsbogen. Katolsk Forlag 1980. 227 sider. 60 kr. - En genudsendelse af bogen om Assisi 77 år efter førsteudgaven. Bogen er forsynet med et supplement fra "Mit livs legende".

N.O.Rasmussen: C.O.Rosenius, Guds udvalgte redskab. ELM-forlag 1980. 96 sider. 32,35 kr.

Carl Fr. Wisløff: Det kirkelige embede i oldkirken og hos Luther. Dansk Bibelinstitut 1979. 61 sider. 24 kr. - Hæftet består af to gæsteforelæsninger afholdt på Dansk Bibelinstitut i København. Selvom hæftet flere steder præges af en ensidig hyper-luthersk tankegang (og anti-katolske fordomme?), er det dog gennemgående spændende og tankevækkende læsning. Ingen højkirkelig bør undlade at komme ind i en dialog med Wisløffs tanker. Interessant er således gennemgangen af lægfolkets rolle i oldkirken: der var kateketer, tjenester ved agaperne, gadeprædiken, en livsførsel som vidnede om Kristus, nådegaver, martyriet. Læs hæftet som undervisning om embedet og til inspiration og modsigelse.

Bengt Pleijel: Marias nøgle. Credo Forlag 1979. 20 sider. 9,50 kr. - Forlaget skriver om hæftet: Den svenske præst Bengt Pleijel vil med dette hæfte på en ny og ganske anderledes måde åbne Marias lovsang (Lukasevangeliet kap.1, v.46-55) for os, så teksten bliver levende virkelighed og fremtræder med hele sin poetiske skønhed.

Torsten Nilsson: Nutidsmennesket og evangeliet. Credo Forlag 1980. 184 sider. 39 kr. - Forlaget skriver om bogen: Selv om mennesket ned igennem historien har mange træk fælles, har hver tidsepoke sat sit særlige præg på mennesket. Således også i dag. Nutidsmennesket er påvirket af den stærke forbrugisme og af sekulariseringen, der har gjort mange mennesker åndeligt rodløse og kastet dem ud i en identitetskrise. - Men det kristne evangelium, hvis centrum er en levende person, Jesus Kristus, er lige så aktuelt i dag som til alle tider. Den svenske teolog, Torsten Nilsson, påviser dette ved en klar analyse af, hvad begreberne lov og evangelium indehol-

RE-FORMATIO

udgives af

FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Pastor Ole Skjerbæk Madsen, Danshøjvej 31, 2500 Valby
Telefon 01 - 17 64 47

REDAKTIONSUDVALG

Sognepræst Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund
Pastor C.B.Hansen, Elmesvinget 14, 9210 Ålborg S.Ø.
Søster Ragna, Fabersvej 2, 8900 Randers
Sognepræst Anders Studsgård, Skarrild, 6933 Kibæk
Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet

EKSPEDITION

Stud. theol. Peter Jørgensen
Vestre Strandallé 145, 8240 Risskov

Bladet koster 40 kr. årligt i abonnement
Beløbet indbetales til kassereren
for Fællesskabet Kirkelig Fornyelse
Organist Axel Madsen, Carit Etlarsvej 5, 1814 København V.
Telefon 01 - 22 67 67 * Postgiro 2 08 81 42

FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE

FORMAND

Sognepræst Olav Fog, Blåhøj, 7330 Brande
Telefon 05 - 34 50 61

BESTYRELSE

Pastor Poul Exner, Svanens Kvarter 19 C, 2620 Albertslund
Organist Axel Madsen, kasserer; adresse se ovenfor
Sognepræst Helge Taggatz, Landsbygaden 68, 2630 Tåstrup
næstformand

Sognepræst Poul Ulsdal, sekretær; adresse se ovenfor

Medlemmer betaler 100 kr. årligt til fællesskabet; dette beløb
omfatter også abonnement på Re-formatio. Studerende og pen-
sionister betaler 50 kr., ægtepar 125 kr.

RESERVERET POSTVÆSENET

3600 FREDERIKSSUND
KIRKEGADE 9
KNUD CHRISTENSEN
170 HR PASTOR